

Velkomoravská univerzita strécovská a tetínská slavila půl století svého trvání

Atraktivním hudebním programem, ne však zrovna s radostným podtextem oslavila 50. výročí svého vzniku Universitas magnomoraviensis straecorum tetinarunque. Oficiálně byla založena vlastně ne tak dávno, co je pět desítek let v lidském životě, je zakašláním v dějinách myšlenky. Ta tiskem nezaznamenaná, má původ a je uchovávána v paměti pokoleními stréců a tetin již od dob Velkomoravské říše.

Potvrzují tak nejen fragmenty dochované strécovské filozofie, předávané ústním podání v dlouhém řetězci generací. Také „černým na bílém“ v podtitulu vůbec prvního almanachu UMST opatřeného daty 895-1995. Nedochovaly se, přesněji řečeno, objeveny dosud nebyly původní inkunábule ani preinkunábule. Podrobné dějiny strécovství a tetinství nebyly také zatím sepsány, v úvodním textu almanachu se však praví: *„Dějiny se píšou, až tehdy, kdy již nežijí žádní pamětníci, nejlépe pak s několikasetletým odstupem.“* Tož, abychom se na Moravě jednou nedočkali jako nelítostných bojů jako Rukopisy a Hanku. Dle nedávných terénních průzkumů moravských archeologů, byla prokázána účast písmomalířky Hanky, dlouho tajené, důvěrné spolupracovnice Hanky.

V almanachu nalezneme bazální, ideově neideovou tezi, sepsanou roku 1971 s platností odjakživa navždy. Vytesána by měla být do kamene: *„Stréc a strécovství hlásá již dávno naprostou volnost přesvědčení a světonázorové orientace, pokud je vždy a ve všem zachováno ryzí strécovské myšlení.“*

Zachovaly se útržky zápisů, ještě předuniverzitní. V roce 1956 se sestře budoucího rektora Rudolfa Zavadila na furt, narodil syn. Ještě ne Magnificence tehdy pronesla velká slova: *„Žádný Rudo, už su stréc!“* Tak to začalo a sémě klíčilo. Oslovení šířily světem studentské dvojice, pak se připletl Luděk Švábenský, který pojmenoval svou pražskou kapelu, spisovně, (snad kvůli cenzuře), *„Šest strýců“*. To se stalo podnětem pro R. Zavadila, aby vydal první *Strécovské glejt*. Na oslavy desetiletí trvání kapely *Kombo* sezval všechny známé muzikanty, z daleka široka. Mnozí z pozvaných, se tam však již rozutekli. I tak rok 1971 a Ivančice u Brna, jsou datem a místem dějinným. *„A protože nikdo z účastníků prvního legendárního strécovského setkání nezůstal v Ivančicích déle, než bylo zdrávo, (čili než se jim dalšího dne opět vyjasnily hlavy),*

rozutekla se strécovská sláva za ivančická humna rychleji než kocovina,“ zaznamenal kronikář.

Kola strécovství jako by se dala do pohybu náhodně, pouze mimoděk na reálném pozadí tehdejších událostí. Zas nastal jeden z těch do středu Evropy vracejících se nepovzbudivých časů. Sedmdesátá léta nejužší normalizace připomínala škrtící, dusivou svěrací kazajku. Říká se, že lidé ji odhazovali a utíkali před ní do soukromí a bezpečí domovů, a když počasí souhlasilo, na zahrádky, chatičky a chalupy. To je pravda. Byla to však i doba, kdy lidé, třeba v mnohém rozdílní, v něčem zásadním si však blízcí, spontánně a přirozeně se nacházeli a setkávali, také ve veřejných prostorách, v kavárnách, v hospodách. Při kafi či po prvním pivě mizel ostych i obava, že krom oček sardelových na talíři, může někde poblíž sedět i očko jiné, bystře vidící, dokonce i slyšící. Po chvíli na to nikdo nedbal, nebo si v duchu říkal: *tak ať*. Nutno přiznat paradox doby, totiž že lidé měli dost času k vzájemnému setkávání, k vlastnímu způsobu jeho trávení. Dokonce i k vymýšlení a organizaci zábavy pro druhé, a to bez nároků na podporu dobrovolnické činnosti.

V roce 1971 se uskutečnilo první velké strécovské setkání v Besedním domě v Ivančicích. Konala se pak každoročně ve velkých brněnských sálech, s ojedinělou pauzou, následovanou loňským rokem, kdy vstoupil do hry covid. Zakladateli ojedinělé alma mater jsou muzikanti, kteří odjakživa oplývají smyslem pro humor i recesi, rádi se při životní pouti zasmějí a života užijí. V široké členské základně hudebníci převažují, je tu však i dost těch z jiných branží.

Univerzita strécovská a tetinská si vypracovala řadu do detailu promyšlených tradic i ctěných rituálů. Každoroční setkání je neseno slavnostní atmosférou. Příchozí jsou vítáni na „*Strécovském schodu*“ hudbou cimbálovky, tištěnými materiály a stopkou slivovice. Setkání zahajuje vstup vědecké rady v talárech, s insigniemi, vítána je fanfárou, povstáním nesčetných přítomných a chórem. Rytmickými údery hromových hlasů bije do zdí sálu Dělnického domu, nese se odtud do Židenic a dál *Hymnus Almae Matris* obrovská strécovská a tetinská siló *Po úvodním slově stréca rectora všudypřítomného v zastoupení*. (Otec zakladatel byl po odchodu z tohoto světa jmenován rektorem na furt.) Z dalších příspěvků je zvlášť očekáván pravidelný projev MUSTr. Klapetka, zasahující do nejzazších výšin i hlubin strécovského myšlení.

Přiznejme však, že ne každý hltá rád z pramene poznání. Každý se však bez rozdílu zasměje a z výšin i hlubin si nakonec přece jen něco odnáší v děravé síťovce paměti do všedních strécovských a tetinských dní.

Následuje udělování každoročních strécovských ocenění, pověření a hodností. Vzácná chvíle, jež ani pro vyznamenané nemůže trvat věčně. Za potlesku nesčíslných ostatních nyní odcházejí na svá místa, pak se již pozvedá i slohutná vědecká rada a za fanfár důstojně prochází mezi plně obsazeným židličkořadím a tleskajících dlaní.

Následuje program. Ten jubilejní je zvlášť bohatý. Jako vždy, část z něj předávají noví absolventi jako svou diplomovou práci. Není jen tak, získat oprávnění psát si ke jménu uznávaný a ceněný titul MUSTr. či MUTr.

Jan Dalecký přednesl Tosseliho *Serenádu* jedinečnou interpretací. Strécovský kvartet MUSTr. Libora Coufalíka nabídl věrně tradiční podání Nostalgia Jazz Q. Následovalo vždy skvělé strunné duo Milan Kašuba – Vincenc Kummer, pak Irena Budweiserová a Jakub Racek – spirituály, závěrem pak MUSTr. Band s Janem Smigmátorem a Felixem Slovákem. Ten nejen vládl klarinetem, ale i zpěvem Krokodýlích slz, jak kdysi Gustav Brom. – Taky stréc a jeden z nositelů nejvyššího strécovského ocenění. Další obecně známá jména, stejně jako ty, kteří se za padesát let zasloužili s *obrovskó strécovské siló* o perfektní chod alma mater, přípravu každoročních setkání i dalších akcí, nejmenuji. Byl by to dlouhý seznam. Mnohem delší, jak ten bohužel též dlouhý, připomínající navždy odchozí z řad tetin a stréců za předchozí dva roky

Po přestávce dochází ke každoročnímu přílivu čerstvé, životodárné strécovské a tetinské krve, k slavnostnímu promočení absolventů. Jednotlivě jsou představováni všudypřítomnému strécu rectorovi na furt, vědecké radě a celému shromáždění. Novici a novicky, natěšeni i zjihlí, rozechvěle vystupují na pódium. Po obřadu, který se může odehrát pouze jednou v životě, se vracejí na svá místa s diplomem v tubusu každým i každou pevně svíraným pod paží.

Slavnostní část končí, k poslechu i tanci hraje Jazz archiv, do swingové hudby velkého orchestru, jako by však vstupoval podkres nostalgické, až trochu tísnivé nálady. Ze zprávy, rychle se šířící, že jubilejní setkání má být snad posledním. Již titulek na zadní straně tištěného programu zachovávajícího stejnou grafiku, upozornil: *Vstupujeme do druhého plánu věčného trvání*. Nedlouhý text vzpomenu trvání univerzity, zhruba

polovinu času „v igelitu“, druhou coby registrované právnické osoby. S glosou, že *nový čas je časem k novým formám působení, činnosti, dění. Bylo zaseto zrno, vysloveno poselství, pochopeno znamení času, na něž je třeba správně a moudře zareagovat*, reprodukuji hutně obsah sdělení, aniž bych měnil smysl.

Originální, svébytné a svérázné brněnské vysoké učení vzniklo ne náhodou v dané době. V nesnadných podmínkách rychle získalo široké členské zázemí i ohlas. Vyrostlo z tradiční moravské hudebnosti, na dobrém rozmaru, smyslu pro humor i recesi, při vyváženém namíchání veselého i s vážným, nejvíc asi z potřeby volného a svobodného setkávání bez umělých zábran. Vzniklé na moravské půdě, otevřelo se přátelům, příznivcům, řadě známých osobností z celé republiky. Mnoho jich v Brně promovalo, bylo slavnostně promočeno. Fungující katedry VU vznikly na různých místech republiky, včetně Prahy.

Recesním přístupem, i když jiným a svým, můžeme vidět blízkost k fenoménu Járy da Cimrmana. Ostatně, fiktivnímu Járovi se v mnohém podobal, na rozdíl od něj, reálně žijící samorostlý brněnský polyglot, soukromý učenec i literát František Vymazal, vzdělaný a učený samouk, téměř polyhistor, zasahující do řady oblastí vědy, umění, literatury – i humoru. Jeho jméno je vzpomínáno jako jeden ze zdrojů strécovské filozofie.

Vzpomínám, jak jsem rozmlouval, hlavně naslouchal, panu spisovateli Janu Trefulkovi, o Brnu, kde vzniká dost zajímavých nápadů, myšlenek, jež pak často vyšumí do ztracena, a napomáhá tomu snad i sama zdejší atmosféra, lidé a jejich vztahy. Vícekrát jsem slyšel podobné postesknutí od jiných. Velkomoravská univerzita strécovská a tetínská vzešla z nesnadné doby, stala se jistým brněnským fenoménem, až legendou. S nejvyšší možnou pravděpodobností je první absolutně virtuální univerzitou na světě, vzniklou navíc v době, kdy se o virtualitě moc nevědělo. To zavazuje. Myslím, že by neměla jen tak ustoupit ze scény, vymizet do ztracena, volit neurčitě, jak sděluje vědecká rada: *„druhý, nekonečný plán, úředně neorazítkovaný, nýbrž vyšší, duchovní, metafyzický.“*

Jsou „věci“, uvedené do pohybu, které žijí a trvají jen jisté období, pak vadnou, jak odcházejí ti, co byli hybateli. I tak by stálo za to oslovit tetiny a stréce (třeba anketou), jak by si sami další činnost představovali, co by doporučili. A hlavně: zda by sami byli

ochotni aktivně se zapojit, a jak, či zda mají tip na někoho vhodného pro nevirtuální zapojení a aktivitu. I dnes ve střední a mladé generaci, by se mohla najít a sejít skupinka schopných, ochotných věnovat ze svého času. Navázat na tradici, obohatit novým, spojit čerstvé síly a energii se zkušenostmi dříve narozených, jimž přirozeně sil ubývá.

Závěrem bych citoval obecně uznávanou definici stréca Maxe Witmana (1941-2011).
– *Strécovská situace je taková situace, která už při svém vzniku je tak komplikovaná a složitá, že pro svoji obtížnou řešitelnost v danou chvíli musí zůstat taková, jaká je.*“
Nyní nastala. Může otevřít možnost vše zvážit, pokusit se najít cestu, jak dál, či, když to jinak opravdu nepůjde, dojít k rozhodnutí, že v době, kdy vysokých škol u nás vyrostlo, jak hub po dešti, pro veleslavnou Velkomoravskou již živné půdy není. Byla by to, myslím, ztráta i pro Brno, které by tak přišlo o jeden svůj svéráz i jedno zvlášť významné světové virtuální prvenství.

(Nebyl jsem mezi stréci v době rozmachu virtuálního vysokého učení, v jedinečném a ojedinělém spontánně vzniklém, mnohočetném neformálně vzniklém společenství čítajícím stovky členů – počet všech „promočených“ jistě přesáhl jistě tisícovku. Obdobný, dnešním slovníkem „*come back*“ či „*restart*“ by mohl čekat jen utopista. Ale nepokusit se zachovat a oživit... Mezi stréce jsem se zařadil až v roce 2006. O zdejším dění jsem vícekrát psal a dostalo se mi tu vtipného, neformálního jmenování stréc – press. Již proto mi nedalo, než sepsat tyto řádky.)

Jaroslav Štěpaník